

Aug 19, 1869

INTRODUCTORY STATEMENT.

The Armenian Protestant Churches in the vicinity of Constantinople were invited by the "COMMITTEE AD INTERIM," of the Western Turkey Mission of the A. B. C. F. M. to take part, through their pastors and delegates, in an informal Conference or Convention with the missionaries. The object of this Conference, as expressed in the letter of invitation, was, by means of a free and brotherly expression of opinion to effect if possible the removal of existing difficulties and misunderstandings, and to agree upon a common basis of principles upon which they might in the future cooperate.

In compliance with this invitation a convention met in Pera Aug. 19, 1869. The following churches were represented by pastor, preacher or delegate, viz.; Pera, Hasskeyu, Vlanga, Adabazar, Aidin, Broosa, Nicomedia, Muradtchai, Rodosto and Adrianople. The missionaries of Constantinople, Broosa and Nicomedia were present; also several other persons native and foreign who were invited to take part in the deliberations.

During the progress of these deliberations it became apparent that one of the objects of the meeting could not be attained without an impartial investigation of certain very grave charges and complaints made by the different parties. Accordingly a mixed committee was appointed to nominate for that purpose a commission of six persons, three Armenian and three foreign, with power to choose a seventh.

As the result the following persons were elected as members of that commission; viz.;

- Pastor Serope of Broosa,
- Preacher Alexander of Muradtchai,
- Mr. A. H. Boyadjian of Pera,
- Rev. Benj. Schneider D.D. of Broosa,
- " Alexander Thomson D.D. Agent of B. & F. Bible Soc.
- Rev. Geo. Washburn Prof. of Mental and Moral Philosophy in Robert College.

These gentlemen with the full approval of the convention chose as their seventh member and chairman Rev. A. L. Long D. D. of the Methodist Bulgarian Mission,

ՏԻՊԱՃԷ

Ամերիկացիներն Պորա (A. B. C. F. M.) Գումբանու-
կար Միսիոնարներին Ղարպի թուրքիա Միսիոնու-
թապի օլուանն գթարներն Մուվազգասթ Գովիթէսի
թարաֆընանն Ստամբուլ վէ ճիվարկէթինտէ միւքիմ
Էրմէնի ֆրոթէսթանդ ֆիլիսէլէրինէ մախսուսի տավէթ-
նամէլէր իրապ օլունուպ, մէզքիւր ֆիլիսէլէր՝ քէնտի
Երէջլէրի վէ նուիրակլարը վասթթարը իլէ՝ մէզքիւր
Միսիոնարը իլէ պէրապէր պիր զայրի—բէտի միւքիւ-
լէմէ Մէճիլիսինէ եախս ճէմիլէթինէ միւլճազ օլմազ-
լըզա տավէթ օլունուլար: Իշգու Միւքիւլէմէ Մէճ-
լիսինն միւրատ վէ մագսէտի, տավէթ մէքթուպլարն-
տա պէյան զբլընարը միսիլու, սէրպէթմէ վէ պիրա-
տէրանէ թարղ իլէ ճէր քէս էֆքեարընը պէյան էտէ-
րէք միւքիւս իսէ շօլ վազը օլան միւլքիլաթլարը վէ
եանկլըշ զիւիւմ վէ նիզալարը տէֆ ու բէֆ, վէ միւլ-
թէրէքէն իշ կէօրմէքիլէր իշիւն պունտան սոնկար մա-
պէյնլէրինտէ իւմումէն ճարի օլմագ իւզրէ պիլ իթմէ
ֆազ պազը մէպտէլէր վազ ու թէէտիս էթմէք իտի:

Իշ պու տավէթէ իթիսալէն պիր ճէմիլէթ ազո օ-
լունու Պէկօղլունտա, Ողոս. 19, 1869. վէ ճէմիլէթի
մէզքիւրէլէ քէնտի ճովիւ եախս քարոզիչ վէ նու-
րակլարընը մուրաթիսա կէսոնէրմիշ օլան քիլիսէլէր պուն-
լար իտի. եանի, Պէկօղլու, Խասթէյ, Լանկա, Ատա-
պազար, Իզմիտ, Այան, Պրուսա, Մուրատան, Թէ-
քիւրտաղ, Լտիքնէ: Ստամբուլ, Պրուսա վէ Իզմիտ Մի-
սիոնարներ իտիս ճազը պուլունուլար. վէ պունլար-
տան մատա կէրէք երլիտէն վէ կէրէք էճնէպիտէն՝ միւ-
սէմմէմ օլան միւզաքէրաթէ տախիլ օլմագ իշիւն տա-
վէթ օլունամուշ վէվաթը միւթէպէրէտէն խայլիճէ քէսան:

Միւքիւլէմէլէ կիրիլիսիքտէ աշքեար օլուս քի ճէ-
միլէթին նէթիճէլէրինտէն պիրիսինէ վապ օլունմագ
իշիւն, միւլքէրէտ թարաֆէյնն տէրֆիշ իլլէտիքլէրի
պիր թազրմ զայլէթ աղըր շէքվա վէ շիքսայլէթլէրի պի
թարաֆանէ թէճէտիւս վէ թէտաղիք էթմէքտէն մա'տա
տիկէր պիր եօլ եօզ տուր: Իմոս պիր միւթիթէլիթ Գօ-
միթէ թէրքիպ օլունուպ, իշպու Գօմիթէ մարիթէթի
իլէ՝ թէտաղիպթը լազըմէնն իճրաք իշիւն՝ իւլիւ Լը-
մէնիտէն վէ իւլիւ էճնէպիտէն օլարագ ալթը քիլիտէն
միւրէքքէպ վէ իսթէտիքլէրի պիր քիմէսնէյի ետիսնճի
ինթիսապ էթմէլէ սէլաշիլէթլէրի օլմագ իւզրէ պիր
Գօմէսիոն թէրթիպ վէ թայիսին զբլընար:

Թէշքիլ օլունան Գօմէսիոնա ազա զիբտէ պէյան օ-
լունան գէվաթ նասպ ու թայիսին օլունուլար. եանի,

- Պատ. Սէրոպէ Տիօնեան, Պրուսա Երէջի.
- Պատ. Աղէքսանդր ֆէշտիմալճեան, Մուրատա քարոզիչ.
- Ա. Յակար էֆէնտի Պյաճեան, Պէյօղլու քիլիսէսինտէն.
- Պատ. Պէնեամին Շնայարը, Վ. Ա. Պրուսատան.
- Պատ. Ալէքզանար Թոմսոն, Վ. Ա. Ինկիլիթէրա վէ
Էճնէպի Ատուածաշունչ Գումբանեարներն մէմուրու.
- Պատ. Ճօրճ Վօշարըն, Բօպէրթ ֆօլէճիսին իլմի տիլազ
վէ իլմի ազլի մուալիսի:

Մէրգուսմուն զաթլէր, ճէմիլէթին ճիւնիւր բիզաք
իլէ, քէնտիլէրինէ ետիսնճի ազա վէ բէյիս ինթիսապ
էթտիլէր Պատ. Ա. Լ. Լօնկու. Վ. Ա. Մէթօտիպ
Պուլկար Միսիոնունտան:

The Commission thus organized appointed Messrs. Washburn and Serope secretaries and announced for the approval of the meeting that they should hold their sessions each day from 9 1/2 A.M. until 1 1/2 P.M. that the parties entering complaints should present specifications in writing, and that it should be understood that in so doing they agreed to accept the decision of the Commission as final.

These preliminary requirements having been formally assented to by the Convention, the Commission began its public sessions on Thursday Aug. 26. The proceedings were conducted in the Turkish language and were fully attended each day by members of the Convention and by some others interested in the matters under consideration.

After six days public hearing of testimony and pleadings, and two days and a half spent in private session deliberating upon and collating the evidence presented upon both sides the result was obtained which is presented in the following pages.

Պէտքէն միւթէշէքքիլ օլունան քովտիօն յի օշարնն վէ Տիօնեան Պատուելիլէրի մէջիս քեթիպի նասպ է- տիպ, էվ վէլ էմիրտէ շու գարարլարը ճէմիլէթին րէ- յինէ թագտիմ էթտիլէր, շէյլէ քի պէշէր եէվմ էյ- լէտէն 2 պուչուգ սասթ էվ վէլինտէն պէտ էտէրէք էյ- լէտէն 1 պուչուգ սասթ տիբրնն գատար մէջիս ագտ օլունտուն, վէ թէշէքքիլթ տէր մէյան էտէն թարաֆ- լէր մախուսի թարիֆնամլէր ետիտտ լաշիյալար թագ- տիսի իլէ իշ թիքեալարնը պէյան գըլարնլար, վէ իշպու մատտէ տախի տէրքեար օլմուշ օլուն քի պու միսիլու լայիչա թագտիմ էտէնլէր քովտիօնուն աշ քեամնը սոն իլամ մագամննաս գապուլ էտէճէքլէրինի պէյան էթ- միշ սայրլամաղլար տրր:

Ճէմիլէթ իշպու մաթլուպաթը մուգատտէմէյէ րէս- մէն չիւնիւ րիգա կէօթէրտիքտէ, քովտիօն տախի քէնտի պէնի մէջիլէրինէ պէտ էթտի Օղտտուս 14/26 իէնճէմպիչ կիւնիւ: քովտիօնուն մուամէլաթը իսանը թիւրքի իլէ իճրա օլունտու, վէ կէրէք ճէմիլէթին ա- զալարը վէ կէրէք թէճէտիս օլունան մատտէլէր չագ- գնտա մէրազը օլուն զէվաթը սայիթէ չէր կիւն չագըր պուլունմուշլար տրր:

Ալթըր կիւն միւթէմատիէն վէ սլէնէն իպրազ օլու- նան շէչատէթի վէ իրատ օլունան տէլայիլ վէ էօզրլէրի տիւկլէյիպ, էքի իւշ կիւն տախի մախիֆէճէ ճէմ օլա- րազ թարաֆէյնտէն թագտիմ օլունան իսպաթլարըն իւզէրինէ միւլաչագա վէ անլէրի եէկտիկէրլէրի իլէ մու- գապէլէ էթտիքտէն սոնկրա, զի'րտէ մուչարրէր նէթու- յիճէ գարար գըլընտը:

SUMMARY OF FACTS.

The Commission appointed to report upon the difficulties in connection with the Vlanga Church, after listening for six days to the statements of the different parties concerned, are satisfied that there has been much of misapprehension and consequent misstatement of facts in reference to these troubles.

They deem it proper therefore to state briefly the facts of the case as they have been brought out during the present investigation. It should be said however that they have not had before them the records of the Vlanga Church as the parties holding them have refused to produce them, but the facts stated rest upon the testimony of the representatives of the Mission, the native Pastors and both branches of the Vlanga Church.

It appears that some 9 years ago the Vlanga Church, with the approval of the missionaries, was united with the Church in Pera. Some members of the church however objected and refused to recognize the union.

In 1861 the Missionaries, being dissatisfied with the course of the Pera Church, at the request of some of these brethren called a council of the neighboring churches, which reorganized the Church in Vlanga. The Pera Church was not represented in this council and protested against its action. Five persons, who were not present and not recognized by this council, claim now to be members of the church and it appears that their claims had been recognized as valid by Pastor Parsegh and the church although no evidence has been presented to us for or against the justice of these claims.

ՊԵՅԱՆԸ

ՔԵՅՅԻՅԵԷԹԸ ՎՈՒԳՈՒԱԹ

Լանկա Քիլիսէսինէ ա'իտ օլան միւշքիւլաթը հազգընտա բափօրթ վէրմէյէ մէ'մուր քօմէ-սիօն, տախիլի վուզուլաթ օլան թարաֆէյնըն թարիֆլէրինի ալթը կիւն տինկլէտիքտէն սօնկրա, գանմըշլար սըր քի վազը օլան մու'ա-րազալար հազգընտա պիր չօգ եանկըշ անկ-լայըշլար վէ ծնլարա մէպնի պիր թագըմ եանկըշ իֆատէլէր վուզու պուլմուշ տըր :

Պուսուսն իյիւն միւնասիպ կէօրտիւլէր քի աճվալը քէյֆիյէթի, իշ պու թէճէսսիւսաթ-տա նէ վէճն իլէ մէյտանէ գօնուլտու իսէ, թըպզը օլ վէճն իլէ պէյան էթսինլէր : Յա-գաթ շուսու տախի իֆատէ էթմէք էլղէմ տիր քի Լանկա Քիլիսէսինին գույուտաթ վէ սիճիլաթընը հալի տէֆթէրլէր նազըրլարը թարաֆքընտան իպրազ օլուսմատըղը հասէպի իլէ, բիվայէթ օլուսման աճվալը քէյֆիյաթ եալընըգ Միսիօն վէքիլլէրինին վէ բնիկ Ե-րէցլէրին վէ Լանկա Քիլիսէսինին իքի գըս-մընըն շէհատէթի իւզէրինէ մէպնի տիր :

Կէօրիւնիւր քի պուստան պիր տօգուզ սէ-նէ մուգատտէմլէրի Լանկա Քիլիսէսի, Մի-սիօնարլէրին հիւանի բիզասը իլէ, Պէկօղլու Քիլիսէսի իլէ պիրլէշիշ : Յագաթ Քիլիսէսին պիր գաշ ազալարը պուսա բազի օլմայըպ իշպու իթթիհատը թանըմամըշլար :

1861 տէ Միսիօնարլար Պէկօղլու Քիլիսէսի հարաքեաթընտան խօշլանմայարազ, մէգքիւր պիր գաշ գարընտաշլարըն խթիտասը իլէ, էթ-րաֆ ճիվարլարտա պուլուսման քիլիսէլէրտէն պիր Մէճլիս տավէթ վէ ազտ էթմիշլէր, վէ Մէճլիսի մէգքիւր ազտէմքի Լանկա Քիլիսէ-սինի տէֆա թէշքիլ էյլէտի :

Պէկօղլու Քիլիսէսի իշպու Մէճլիստէ պու-լուստուրուլմամըշ, վէ Մէճլիսի մէգքիւրուսն ամէլիաթընը փրօթէսթօ իթմիշ : Օլ վազըթ օլ Մէճլիստէ հազըր պուլուսուպտա սապիթ օլուսման Քիլիսէսին ազալարը թանըմըշ օլմա-յան պէշ նէֆէր քէսան շիմտի Քիլիսէի մէգ-քիւրիւն ազալարընըգ տէրլէր, վէ կէրիւնիւր քի, հէր նէ գատար պուսլարըն պու իտտա-ալարընը սապիթ եախօտ ճէրն էտէր հիշ պիր շէհատէթ պիղէ իպրազ օլուսմատը իսէ տէ, Պատ-Բարսեղ վէ Քիլիսէ մէգքիւր պիրատէր-լէրին մաթլուպաթընը հազըր վէ միւթէպէր սայմըշլար :

For some years after this reorganization the church was supplied with preaching by the missionaries.

In 1865 Rev. Parsegh Varteugian was chosen pastor and ordained over the church.

In May 1868 he obtained leave from his church to go to America and arrange for the emigration of a number of Armenian families to that country. He has remained there and his family has gone to join him.

The present number of voting Church members is 19 according to the views of one party and 24 in the opinion of the other.

From May until Oct. 1868 the pulpit was supplied by the church committee with considerable irregularity. During the summer Mr. Trowbridge and Dr. Riggs advised the members of the church to find some temporary pastor but nothing was done until the last of Oct. when the Church committee proposed to Messrs. Herrick, Schauffler and Baldwin, then resident in that quarter, that they should take charge of the pulpit.

This proposition was agreed to, but it does not appear that any one of them was present at any Church meeting until Febr. 1869.

The missionaries informed the Church at the same time that, if they were to supply the pulpit, the people must support the school.

It was found difficult to raise money for this object as many of the Congregation were bekiars (temporary residents without families in the city) who would give to a pastor but not to a school. The people therefore were again desirous of finding some native pastor or preacher. In Dec. 1868 three meetings of the church were held to consider this question and it was decided to invite Rev. Stepan Eutigian to take the place: how fully these meetings were attended does not appear. The missionaries believed them to be somewhat irregular and partially attended.

Իշպուռ եկեղեցին իճրա զըլլնանն թէչքիլաթ-
տան սոնկրա պիր քաչ սէնէյէտէք Քիլիսէյի
մէգքիւրուն վազճըլլք խըսամէթինի Միսիօն-
արար իճրա էթմիչէր :

1865 տէ Պատ . Քարսեղ Վարդուկեան պիլ
ինթիլսապ իշպուռ Քիլիսէյէ ձեռնադրութիւն
լիէ Երէց նասպ ու թայինն զըլլնմըչ :

1868 Մայիստէ քէնտի Քիլիսէսինստէն
րուխսաթ ալարաք Յմէրիգայա կիթմիչ, պիր
թագըմ Երմէնի ֆամիլեալաըննն ոլ ճանիպէ
մուհաճիլէթ էթմէսի իչիւն թէտարիքեաթ
կէօրմէյէ : Օրատա գալը վէրմիչ, վէ ֆամիլ-
եաար տախի արգասընտան կիթմիչէր :

Ելնալէթու հազիչի քիլիսէսինն սահիպ բէյ
աղալարըննն (Գուրա վէրմէյէ իսթիհագըր
օլան ազանըն) առէթի պիր թարաֆըն
զաննընճա 19ա , վէ տիկէր թարաֆըն զան-
նընճա 24 է պալիզ օլուր :

Մայիստէն Հոկտեմբերէ գատար , 1868 տէ ,
քիւրսիւնիւնն իտարէսինէ քիլիսէսինն Հոգա-
բարձուլարը թարաֆընտան պագըլմըչ , պիր
չօգ նիզամըզըրդ իլէ : Եաղ էսնասընտա Մր .
Գրօպրիճ վէ Տօք . Բիկս քիլիսէ աղալարը-
նա նասիհաթ էթմիչէր քի պիր մուվագգաթ
Երէց թէտարիք էթմիչէր , լաքինն ծնար հիչ
պիր շէյ եափմամըչլար թա Հոկտեմբերինն սօ-
նունա գատար , վէ ոլ վագըթ Հոգաբարձուլար
Քօմիթէսի ոլ էսնատէ օ ճիվարտա իսքեան
էթմէքտէ օլան շէրիք վէ Շօֆիլըր վէ Պալտ-
զին Պատուելիլէրէ Քիւրսիւնինն իտարէսինի
քէնտի իւղէրլէրինէ ալմալարընը թէքիլիֆ էթ-
միչէր :

Ճնար տախի պու թէքիլիֆի գապուլ էթ-
միչէր իտէ տէ , իւչիւնտէն հիչ պիրիսի քիլի-
սէսինն հիչ պիր ճէմիլէթինտէ հազըր պու-
լունմամըչլար կիպի կէօրիւնիւր , թա 1869 ,
Փետրուարա գատար :

Միսիօնարար ոլ արալըգ Քիլիսէյէ իսպար
էթմիչէր քի էկէր քիւրսիլիքէնտիլէրի իտա-
րէ էտէճէքլէր իտէ , ճէմա'աթ տախի մէքթէ-
պինն իտարէսինն պագմալարըր :

Մէքթէպինն իտարէսի իչիւն ճէմա'աթտան
ազճէ թահաիլ էթմէք կիւճ օլմուչ . զիրա
չօղլարը թաչրալը պէքեարլարտանն օլուպ ,
Երէց իչիւն փարա վէրիպ , մէքթէպ իչիւն
մուազէնէթ էթմէյէն թագըմընտանն իմիչէր ,
Պու սէպէպտէն ճէմա'աթ եինէ պիր եէրլիԵրէց
եախօտ Քարոզիչ պուլմագըրը էֆքեար էթ-
միչ : 1868տէ Գեկտեմբեր այընտա իւչ տէֆա
քիլիսէ մէճիլիսի ագա օլունմուչ իշպուռ մէսէ-
լէ հագըընտա իսթիչարէ էթմէյէ , վէ էնճամ
Պատ . Ստեփան Իւթիւճեանը մէմուրիյէթի
մէգքիւրէ տալէթ էթմէյէ գարար վիրիլմիչ :

Պու մէճիլիսիլէրտէ մըգատարը քեաֆիաղա հա-
զըր պուլունուպ պուլունմամաար թէպէյէիւն
էթմէտի . վէ Միսիօնարար զանն էտէրլէր
քի պիրաղ նիզամըզճա վէ մըգատարը քեաֆի
աղա պուլունմայարաք իճրա օլունմուչ :

When the Missionaries were informed of this result they replied to the Church at first verbally and afterward, Dec. 25, by letter that they could not consent to enter into any relation, direct or indirect, with Pastor Stepan or aid the church in his support, because long experience of constantly recurring difficulties had shown it to be unwise and impracticable for them to attempt to cooperate with him and because his labors did not promise to be productive of good. They would continue to supply the pulpit until the church should select some temporary pastor agreeable to both the missionaries and the church.

This reply excited much unpleasant feeling in the church and resulted in an arrangement between Mr. Sarkis M. Minasian and the church by which he agreed to relieve the church from all pecuniary dependence upon the Mission.

During the month of January, before this arrangement was made there was more or less discussion between the missionaries and the members of the church as to their selecting some other person than Stepan for temporary pastor. The person who was named in the letter of Dec. 25. was unacceptable but the Church made an unsuccessful effort to secure the services of Baron Hagopos of Robert College, who would have been acceptable to the missionaries.

February 18. a meeting of the Church was held which gave a formal call to Pastor Stepan and chose a committee to inform the missionaries that they would take the supply of the pulpit into their own hands at once. One party claim that this meeting was irregular. The evidence on this point is conflicting.

The Committee chosen, waited upon Mr. Herrick and informed him of the action of the Church. He felt that this notice was not a request but a demand; especially in view of his letter of Dec. 25. He therefore informed the committee that the missionaries could not con-

Քիլիսէնին իշպու գարարը Միսիօնարլարա խապեր վերլիտիքտէ, օնլար տախի էվէլլա շիֆահէն վէ պատէհու, Դեկ. 25տէ պա թահրի-րաթ Քիլիսէյէ շու ճէվապը վերմիշլէր. Կանի, պիղ բազի օլամայըղ Պատ. Ստեփաննա իլէ կերէք աօղրուտան տօղրույա վէ կերէք տօլայըտան պիր միւշաղաթա կիրիշմէյէ, Կախօտ օնուն մարշէթի իշիւն քիլիսէյէ մուավէնէթ էթմէյէ, զիրա խայը միւտտէթ թէճրիւպէսինտէն վէ տայիմ էլէվգաթ վուգու պուլան միւշքիւլաթ-տան անկաշըլմըշտըր քի օնուն իլէ միւշթէրէ-քէն մուամէլէ էթմէք սէվտասարնտա պուլուն-մաղ քեարի ազլ վէ միւմքին իւլ թճրա օլմատըղ-տան պաշգա, օնուն էմէքլէրինտէն պիր մու-հասէնաթ փէյտա օլմասընա իւմրտօվար օլու-նամաղ: Աէ Քիլիսէ կերէք քէնտիսինին վէ կերէք Միսիօնարլարըն պէյէնտիլի պիր դա-թը մուվաղգաթ Երէց ինթիլիսապ էտէնէ տէ-կին քիւրսիւնիւն խտարէսինէ քէնտիլէրի տէ-վամ էթմէք նիլէթինտէ տիրլէր:

Պու ճէվապ ճէմա'աթըն դայէթ կիւճիւնէ կէլէրէք, միւշքիւլաթը պիր թարղը արտէր իլէ հալլ էթմէյէ շայըշըլմըշ, վէ Մր. Սարգիս Մ. Մինասեան ճէնապլէրի իլէ դավլ ու դա-րար օլունարաղ, միւմայիլէյ՝ Քիլիսէյի Միսի-օնարլարըն ազլէճէ մուավէնէթի ինթիլիսա-թընտան քիւլլիյէն իխլաս էթմէյի վատ էթմիշ:

Յունուար այըն միւրուրինտէ, իշպու թէր-թիպէ գարար վերլիմէղտէն էվէլլ, Քիլիսէ ազալարընըն վէ Միսիօնարլարըն մապէյնինտէ Պատ. Ստեփաննտան մա'տա դայրի պիր քիմէս-նէյի մուվաղգաթԵրէց ինթիլիսապէթմէք հաղ-գընտա աղ չօք պաղըր միւղաքէրաթ վուգու պուլմուշ, Դեկ. 25 թէսքէրէսինտէ իշար օ-լունան դաթ Քիլիսէ թարաֆընտան դա-պուլ օլունմամըշ խտի, վէ Քիլիսէ Միսի-նարլարա մաղպուլ օլան պիր տիկէր դաթը, Բօպէրթ Քօլէճինտէն Պ. Յակոբոսու մուվաղ-գաթէն մէմուրիլէթէ ճէլպ էթմէյէ ճէհա էթ-միշլէր իստէ մուվաֆֆաղ օլամամըշլար:

Փետրուար 18 տէ Քիլիսէ մէճլիսի ճէմ օլ-մուշ, վէ պու տէֆա Պատ. Ստեփաննա րէսմի տալէթ կէճնտէրտիքտէն մատա, պիր Քօմի-թէ ինթիլիսապ էթմիշլէր քիւրսինին խտարէ-սինի տէր հալ քէնտի էօհտէլէրինէ իլթիլգամ էտէճէքլէրինի Միսիօնարլարա իխպար էթմէք իշիւն: Քարաֆէյնին պիրիսի խտաա էտէր քի իշպու մէճլիս նիզամընտա տէյիլ խտի:

Պու մէսէլէյէ տաիր իպրաղ օլունան շահա-տէթ պիրիպլէրինէ զըտա պուլունմուշ տըր:

Ինթիլիսապ օլունան Քօմիթէ Մ. շէրիք իլէ միւսահէպէթ էթմիշլէր, վէ Քիլիսէնին թճրա-աթընը քէնտիսինէ խապէր վերմիշլէր:

Մ. շէրիք էօյլէ հիսս էթմիշ քի պու իխ-պար տէյիլ պիր է-լէ-ր- իլլա պիր է-լէ-լէ-տէ տիր. խուսուսի իլէ Դեկ. 25 թարիլիլի քէն-տի թահրիլի օլան թէսքէրէսինէ նազարէն:

sent to give up the pulpit to P. Stepan and begged them to withdraw their invitation. He also wrote to Pastor Stepan, Feb. 20. that the Vlanga chapel was the property of the American Board, that no man had a right to preach there without the consent of the Missionaries and that they would not consent to his preaching there. He therefore hoped that he would not attempt it.

February 21. Pastor Stepan felt it to be his duty to come to the chapel at Vlanga in accordance with the invitation of the Church Com. He came, but found the missionaries already there. They protested against his preaching, and he made no attempt to do so but remained in the congregation. Mr. Pettibone preached and at his request Dr. Riggs gave a notice to the congregation similar to that of Mr. Herrick to Pastor Stepan.

At noon, after the morning service, 17 persons came together in the church and Pastor Stepan held up the letter of invitation which he had received and demanded of them whether they had sent it, whether it expressed their views and whether they still wished him to preach. He says that they all declared most earnestly that these things were so. They wished him to preach.

The evidence on this point however is conflicting. Three persons present testified to the truth of this statement, but one person testified that he objected and left the meeting.

Of these 17 persons it is acknowledged by all that 9 were members of the Vlanga Church and that 3 were not. In regard to the other 5 the two parties differ in opinion. It is also claimed by one party and denied by the other that some of these persons understood

Իմտի մէջքիւր Քօմիթէյէ տուլուրմուչ քի Միսիօնարլար քիւրսիւյիւ Պ. Ստեփաննա թէսլիմ էթմէյէ բազի օլամազլար, վէ Պ. Ստեփաննա օլան տավէթի կէրի ալսընլար տէյիւ բէճաէթմիչ: Պ. Ստեփաննա տախի Փետրուար 20 թարիխի իլէ պիր թէզքէրէ իրսալ էտիպ, քէնտիսինէ իխթար էթմիչ քի, Վանկա մատուռու Ամէրիգան Պօրտ Գուճիաննանըն մալի օլտուղու հասէպի իլէ Միսիօնարլարտան իղինսիղ հիչ պիր քիմսէնին օրատա վազ էթմէյէ սէլանիլէթի օլամազ, վէ քէնտիսինին օրատա վազ էթմէսինէ իղինլէրի եօզ տուր. իմտի մէմուլ էտէրիմ քի, եազմըչ, պէօյլէ պիր շէյ էթմէյէ գալզըչմազսընըչ:

Փետրուար 21ինճի Կիրակի կիւնիւ Պ. Ստեփաննա Քիլիսէ Քօմիթէսինին տավէթինէ իմթիսալէն, Փարիզէի գիմմէթինի իճրա էթմէք նիլէթի իլէ գալզըպ Վանկա մատուռունա կէլմիչ. պազմըչ քի Միսիօնարլար քէնտիսինտէն էվիլէ կէլմիչ օթուրմուչլար, վէ քէնտիսինէ սէնին վազ վէրմէնէ գարչը փրօթէսթ էտէրիղ տէմիչլէր. հիչ թընմամըչ, կիթմիչ ճէմաաթըն իչինտէ օթուրուվէրմիչ: Մ. Փէթիպօն գալզմըչ վազ վէրմիչ, վէ պատ էլ վազ քէնտի իսթիլրհամը իլէ Տօք. Բիկս այազա պիլզըյամ, Մ. շէրիքին Պատ. Ստեփաննա էթմիչ օլտուղու իխթարըն այնիսինի ճէմաաթա թէպիլիղ էթմիչ:

Էօյլէն վազթը, սապահ պաշտօնու պիթտիքտէն սօնկրա, Քիլիսէ ազալարընտան 17 քիչի ճէմ օլմուչլար, վէ Պատ. Ստեփաննա քէնտի գապուլ էթմիչ օլտուղու տավէթնամէի էլինէ թութարագ, մէրգում գարընտաչլարա խիթապէն, պուճու սի՞ղ մի պանա կէօնտէրտիսիղ, իչպու մէքթուպտն մէալի աալ սիղին էֆքեարընը՞ղ մը տըր, վէ աճապա էլ աճ քէնտիսինին վազ էթմէսինէ արգու էտէրլէ՞ր մի տէյու անլէրէ պիլ սիւալ ճէվապ մաթլուպ էթտիքտէ, քէնտի իֆատէսինէ նազարէն, ճիւվլէսի պիրտէն քէմալ իչթիեաք վէ միւտավէմէթ իլէ, էվիլէթ, էօյլէ տիր, պիլզ ճէնապլէրինին վազ էթմէսինի արգու էտէրիղ տէմիչլէր:

Ֆագաթ պու վուղուաթըն հագզընտա տինկլէնիլէն շէհատէթտէ զըտտիլէթ միւչահէտէ օլուճտու: շազըր պուլուճանլարտան իւչ քիմէսնէլէր պուճուճ Ֆիլվազը պէօյլէ օլմասընա շէհատէթ էթտիլէր. լաքին պիր քիմէսնէ շէհատէթ էթտի քի քէնտիսի բէտտիլէ ճէվապ էտիպ, ալըպ եիւրիւյիւ վէրմիչ մէճիստէն:

Մէջքիւր 17 նէֆէր քէսան հագզընտա հէրքէսին իզբարընա պազընճա, պուճուարըն 9 ու Վանկա Քիլիսէսինին ազալարը իմիչլէր, վէ 3 իւ ազա տէյիլ իմիչլէր: Պազի գալան 5 է կէլինճէ, թարաֆէյնին զիւիւմիւ եէքտիկէրինէ միւխալիֆ կէլմէքտէ տիր: Պուճուտան մատա թարաֆէյնին պիրի ինքեար էտիպ տիկէրի իտտաա էտէր քի օլ

Pastor Stepan's question to refer only to his preaching that afternoon.

Pastor Stepan however felt that this was a full confirmation of the action of the meeting held February 18.

An effort was made by a person now opposed to Pastor Stepan to induce the missionaries to allow him to preach that afternoon but they declined to do so.

February 25. another meeting of the church was held in accordance with notice given in the chapel. It was a full meeting and Pastor Stepan was present, at the request of some members of the church. Mr. Herrick, Mr. Baldwin and Dr. Riggs were present and Mr. Herrick opened the meeting with prayer. He then commenced making some statement in reference to late events, when Pastor Stepan claimed the right to preside as temporary pastor. A scene of confusion followed which ended in the dissolution of the meeting before any business had been transacted.

The next day Mr. Herrick addressed a note to Hagope Effendi, Civil Head of the Protestant Community, informing him that Pastor Stepan's coming to the chapel would be regarded as a trespass and calculated to introduce an element of strife, and requesting him to see that he do not come again.

Hagope Effendi on consultation with some of the leading men of the Community proposed to the missionaries, that to prevent unseemly disturbance, on the following Sabbath some one should preach who was not connected with this difficulty. The missionaries agreed on condition that Pastor Stepan should not come into the chapel to the service. Baron Hagopos of Robert College was engaged and came to preach, but as P. Stepan was present in the audience he was not allowed to do so, and one of the missionaries preached.

The following Sunday P. Stepan was again present but did not preach.

քիմէանէլէրտէն պաղըլարը Պատ. Ստեփանըն սիււալլէրինի եւզմի մէգքիւրտէ էօյլէնտէն սօնկրա վաղը օլաճազ պաշտօն հազգընտա անկլայարագ ճէվապ վէրմիշլէր տիր :

Լաքին Պատ. Ստեփանըն անկլայըըը շու օլմուշտուր քի զիքը օլուճան վուգուաթ իլէ ֆետր . 18 տէ ազա օլուճան մէճլիսին մուամէլաթը քէմալի իլէ թաստիգ օլուճմուշտուր :

Եւզմի մէգքիւրտէ շիմտի Պատ. Ստեփանա միւխալիֆ օլան զաթըն պիրիսի ճէնթ էթմիշիսիօնարլարը գանարըմաղա քի էօյլէնտէն սօնկրաքի վաղը միւմաիլէյճ Պատուէլի վէրսին . վէ լաքին թէքլիֆի գապուլ օլուճմամըը :

Փետրուար 25 տէ , մուգատտէմճէ մատուռտա թէպլիղ օլմուշ պիր իլանա մէսինի , պէ թէքրար քիլիսէ մէճլիսի թէճէմմիւ էթմիշ :

Պու պիր թէքմիլ մէճլիս իմիշ , վէ Պատ. Ստեփան տախի , քիլիսէ ազալարընտան պաղըլարընըն իսթիրճասը իլէ , հաղըր պուլուճմուշ , Մր. Հէրիք , Մ. Պալալին վէ Տօք . Բիքս հաղըր պուլուճմուշլար , վէ Մր. Հէրիք մէճլիսի տուա իլէ քիւշատ էթմիշ : Պատէհու վազը օլան սօն վուգուաթլար հազգընտա պազը մէքալաթա պաշլատըգտա , էօթէտէն Պ. Ստեփան քէնտիսի քիլիսէնին մուվազգաթ Երէցի օլտուղու ճիհէթի իլէ մէճլիսին բիյասէթի քէնտի հազըր սարիհի օլտուղուճու իտտաա էյլէմիշ . օլ տէմ պիր թաղըմ վէլվէլէ վէ գարըըղըղ գուճուր էտէրէք , թէճէմմիւ էտէն մէճլիս հիշ պիր իշ կէօրմէյէրէք տաղըմըը :

Յէրտասի կիւնի Մր. Հէրիք Փրօթէսթան Միլլէթի Վէքիլի Յակոբ էֆէնտիյէ պիր նօթա կէօնտէրիպ իխպար էթմիշ քի պուճտան պէօյլէ Պատ. Ստեփանըն մատուռը մէգքիւրէ տուխուլի պիր գապահաթ վէ օրթալըղը վէլվէլէյէ վէրմէք էֆքեարը իլէ իգտամ օլմուշ պիր ամէլ ատա օլուճաճազ տըր . վէ բէճա էթմիշքի օնուճ պիր տախի օրայա կէլմէմէսինին թէրթիպինէ պազսըն :

Յակոբ էֆէնտի , պազը միւթէպէրանը միլլէթ իլէ պիլ իսթիշարէ , Միսիօնարլարա թէքլիֆ էթմիշ քի ույկուճուգլուգլարըն վէ նալայըղ վէլվէլէլէրին էօնիւ ալընմասը իյլուճէրտասի պիրակի կիւնիւ պու միւշքիւլաթտա տախիլ օլմայան պիթարաֆ պիրիսի վազ էթսին մատուռտա : Միսիօնարլար պուճաբաղի օլմուշլար , Ֆագաթ շու դալլ իլէ քի Պատ. Ստեփան մատուռա կէլմէսին վէ պաշտօնտա հաղըր պուլուճմասըն : Բօպէրթ Գօլէճինտէն Պ. Յակոբտու տալէթ էթմիշլէր , օլ տախի կէլմիշ վա'ղ վէրմէյէ . վէ լաքին Պատ. Ստեփանըն երինէ ճէմաաթըն իշինտէ հաղըր պուլուճուղուճու միւմաիլէյճ Միսիօնարլար կէօրտիւքտէ , մէրղուճա վազ վէրտիրմէյիպ քէնտիլէրինտէն պիրիսի գալըղպ վազ էթմիշ ճէմա'աթա :

Յէրտասի պիրակի կիւնիւ Պատ. Ստեփան երինէ պաշտօն վազթը ճէմա'աթըն իշինտէ

The missionaries testify that they had a pledge from Hagope Effendi that Pastor Stepan would not attempt to preach in the chapel without their consent.

At this time a paper was circulated among the members of the church which protested against the meeting that called Pastor Stepan and declared against his coming as temporary Pastor of Vlanga Church. This paper was signed by 15 persons, 12 of whom were members of the Church. It is claimed by one party and denied by the other, that the missionaries used their personal influence with individuals to obtain signatures to this paper.

During the month of March, efforts were made by Mr. Minasian and others to bring about some amicable settlement of this difficulty by referring it to a Council or in some other way. March 25, a meeting of the church was called to arrange for such a Council but the party opposed to Pastor Stepan refused to attend and no meeting was held.

April 1, a full meeting of the church was held by mutual consent. The missionaries were present and also Pastor Simon of Pera and Pastor Thomas of Diarbekir, the two latter coming by invitation of members of the church.

Mr. Herrick opened the meeting and proposed to act as temporary chairman until it could, first of all, be decided who were members of the church having a right to vote. The Church records were not produced and he proposed to decide this question by calling on each man to say whether he had been received into the church by letter, or by profession of faith, or whether he was a member recognized by the Council of 1861 which reorganized the Church. All others would be excluded from voting. This plan would have cut off the five persons referred to at the commencement of the narrative, and it was objected to by the pastors

հազրր պուլունմուչ, ամմա վաղ վերմէմիչ : Միսիօնարլար չէհաաէթ էտէրլէր քի քէնտի- լէրինին ըիզասը թահսիլ օլունմասրդճա Պատ . Ստեփանըն օլ մատուուտա վաղ էթմէյէ գալ- գըչմայաճաղընա Յակոբ էֆէնտիսէն սէօղ ալ- մըչլար իտի :

Պու արալըգ պիր վրօթէսթօնամէ կէզտիրիլ- միչ քիլիսէ ազալարը արասընտա , մէալի Պատ . Ստեփանը Երէցիլիք մէմուրիլէթինէ տալէթ էթ- միչ օլան մէճլիսի վրօթէսթ էթմէք վէ միւ- մաիլէյինն Լանկա Քիլիսէսինէ Մուվազգաթ Երէց նասպ օլմասընը բէտտ էթմէք օլարագ : Իչ պու վրօթէսթօնամէյէ ԱՅ քիչի վաղը իմզա էթմիչլէր , օն իքի քիչիսի քիլիսէ ա- զալարը օլարագ : Թարաֆէյինն պիրի ին- քեար վէ տիկէրի իտտաա էտէրլէր քի Միսիօ- նարլար իչպու քեաղըտա իմզա գօյտուրթմագ իչիւն օնու պունու քէնտի նուֆուզը շախսի- յէլէրի իլէ միւթէէսիլ էթմիչլէր տիր :

Մարտ այը միւրուրինտէ Մր . Մինասեան վէ սայրիլէրի թարաֆընտան պիր թագըմ ճէհթ- լէր օլմուչ իչպու միւչքիւլաթը պիր տօսթա- նէ վէ միւսլիւհանէ թարզ իլէ հալլ ու թէս- վիյէ էթմէյէ , եա պիր մէճլիս ահքեամընա հէվալէ էտէրէք եախօտ տիկէր պիր եօլ իլէ : Պէօյլէ պիր մէճլիսին թանդիսի զըմնտա թէտարիքեաթ կէօրմէք իչիւն Մարտ 25 տէ պիր Քիլիսէ Մէճլիսի տալէթ օլունմուչ , վէ լաքին Պատ . Ստեփանա միւխալիֆ օլան զըսմ մէճլիսէ կէլմէք տէն իմթինա էթմիչլէր , վէ մէճլիս թէճէմմիւ էտէմէմիչ :

Ապրիլ 1 տէ պիր միւքէմմէլ քիլիսէ մէճլիսի թէճէմմիւ էթմիչ ճիւմլէ ազալա- րըն հիւսնիւ ըիզասը իլէ : Իչ պու մէճ- լիստէ Միսիօնարլար հազրր պուլունտուգ- տան մա'տա , Պէկօղու քիլիսէսի Երէցի Պատ . Միմօն վէ Տիարպէքիլ քիլիսէսի Ե- րէցի Պատ . Թոզմաս տալի հազրր պուլուն- մուչլար , միւմաիլէյն իքի զաթլար քիլիսէ ազալարը թարաֆընտան տալէթ օլունմուչ օլարագ :

Մ . Հերիք մէճլիսի քիւչատ էթմիչ , վէ քի- լիսէսինն սահիպ բէյ ազալարընըն քիմլէր օլ- տուզու էվլէլ էմիրտէ թէպէյիւն էտինճէյէ- տէք քէնտիսինին բէյիս մագամընտա մուա- մէլէ էթմէսինի մէճլիսէ թէքլիֆ էյլէմիչ : Քիլիսէսինն գայտ տէֆթէրլէրի մէյասանտէ օլ- մատըղընտան , միւմաիլէյն թէքլիֆ էթմիչ քի իչպու մէսէլէ շու մինվալ իւզրէ հալլ օլուն- սուն , եանի հէրքէսէ սիւալ օլունսուն վէ պիրէր պիրէր ճէվապ վէրսինլէր քի Լանկա քիլիսէ- սինէ նէ վէճն իլէ ազա գապուլ օլունմուչլար- սըր , մէքթօ'ւպ վասիթասըլիլէ մի , եօզսա իզ- րարը իման այինինին իճրասը' իլէ մի , եախօտ 1861 տէ վուգու պուլան քիլիսէլէր մէճլի- սինին թանըմը վէ թաստիգ էթմիչ օլտուզու Լանկա քիլիսէսինին իչինտէ օլ վազըթ աղա'մը պուլունմուչլար : Ալ պուլարտան մա'տասը սահիպ բէյ թանըլմայաճաղար վէ քուրա վեր-

present and by some members of the church. Mr. Herrick's right to decide the question was also denied. An excited discussion of about two hours followed.

At the end of this time Mr. Herrick according to his statement invited all those present who recognized the action of the Council of 1861 and desired to transact business in an orderly way to proceed to the house of Mr. Schaufler and hold their meeting there: on the other hand it was testified that Mr. Herrick's invitation was to all those who were of the same mind with himself. Nine persons left with the missionaries. Those who remained after a few moments conversation went away without attempting to transact any business. It appears that four more of these persons must have gone then to the house of Mr. Schaufler as the missionaries testify that 13 persons were present at this meeting, two of whom were not recognized as church members. Those who went with the missionaries proceeded to examine the roll of the church on the principles laid down by Mr. Herrick, elected a clerk and a standing committee, voted to request Pastor Par-segh to resign and requested the missionaries to undertake the pastoral care of the church.

April 4. Pastor Stepan, in accordance with the wishes of his friends came to the chapel at Vlanga at an early hour and took possession of the pulpit. The chapel was full and the excitement considerable.

Mr. Pettibone arrived soon after to preach and asked Pastor Stepan, in a low voice, if he was there by the permission of the missionaries. He said no! Mr. Pettibone expressed his great regret at the step he was taking and sat down. Soon after, Mr. Baldwin entered the room walked to the pulpit and said to Pastor

մէջէ սէլահայէթլէրի օրհայաճաղ տըր տէմիշ : Պու թէտպիր իլէ՛ հիքեայէմիդին պիտայէթիմանէ զիքը օլունան պէշ նէֆէր քէսան աբատան չըքըպ քիլիսէնին խարիճինտէ գալաճազլար իմիշ . պու սէպէպտէն հազըր պուլունան Երէցլէր վէ քէլիսէ ազալարընտան պազըլարը պու թէքլիֆէ մուխալիֆէթ էթմիշլէր : Մր . շէրիքէ տախի պէօյլէ պիր մէսէլէյէ քէնտի իսթէտիդի կիպի գարար վէրմէյէ հազըր օլմատըղընը պէյան էթմիշլէր : Պունուն իւղէրինէ իքի սաաթ գատար հէրարէթլի միւպահասաթ վուգու պուլմուշ :

Պատէհու Մր . շէրիք , քէնտի սէօղիւնէ նազարէն , հազըր պուլունանլարտան հէր քիմ քի 1861 Մէճլիսինին ամէլինի գապուլէտէր վէ թէտպիրլի հարաքէթ իլէ իշ կէօրմէք իսթէրսէ , Մր . Ծօֆլըրըն խանէսինէ պուլուրսունլար վէ օրտա մէճլիս էթսինլէր տէմիշ . օլ պիր թարաֆ իսէ շէհատէթ էտէրլէր քի , Մր . շէրիք՝ հէր քիմ քի պէսիմ էֆքեարըմտան իսէ արարմարրա Մր . Ծօֆլըրըն խանէսինէ պուլուրսունլար վէ օրտա մէճլիս էտէլիմ տէմիշ : Տօքուգ քիշի Միսիօնարլար իլէ պիրապէր գալըմըշ կիթմիշլէր :

Էթթէտէ գալանլար , պէշ օն տազըղէ միւսահէպէթ էթաիքտէն սօնկրա , պիր իշէ միւպաշիլիէթ էթմէյէրէք ետրլէրինէ կիթմիշլէր : Կէօրիւնիւրաէ պունլարտան տէօրթ քիշի տահա օլ արալըգ Մր . Ծօֆլըրըն խանէսինէ վարմըշ օլմալը արըլար , զիրա Միսիօնարլար տէրլէր քի Մէճլիստէ օն իւշ քիշի հազըր վար իաի , վէ պունլարտան իքի նէֆէրի քիլիսէ ազալարը թանըլմատըլար : Միսիօնարլար իլէ պէրապէր կիթմիշ օլանլար խանէի մէգքիւրտէ թէքրարէն մէճլիսէ օթուրուպ պաշլամըշլար , Մր . շէրիքին թէէսիս էյլէտիդի էսասլար միւճէպինճէ , քիլիսէնին գալայէրինի թէֆթիշ էթմէյէ . պիր միւգպիտա վէ պիրտէ մասլահաթկիւզար քօմիթէ ինթիխապ էթմիշլէր , Պատ . Բարսեղին իսթիֆասընը մաթլուպ էթմէյէ գարար վէրմիշլէր , վէ Միսիօնարլարտան քիլիսէնին Երէցլիք մէմուրլիյէթինի տէր էօհտէ էթմէլէրինի իսթիտա էթմիշլէր :

Ապրիլ 4ին Վիւնճի Կիրակի կիւնիւ , Պատ . Ստեփանն՝ տօթլարընըն իսթիտասընա իսթիտալէն՝ էրքէնճէ Վանկա մատուռունա կէլմիշ վէ քիւրսիյէ կէշմիշ օթուրմուշ : Մատուռ ճէմա'աթ իլէ տօլու իմիշ , վէ հէր քէստէ աշըրը տէրէճէ ճօշկունլուգ վար իմիշ :

Միւթէագըրպէն Մր . Փէթիպօն կէլմիշ վազ էթմէյէ , վէ ուսուլ իլէ սօրմուշ Պատ . Ստեփանն քի Միսիօնարլարըն բուխսաթը՝ իլէ մի օրայա կէլմիշ օթուրմուշ : Խայըր տէմիշ : Պու մուամէլէն իշիւն չօգ թէէսիւֆ էտէրիմ տէմիշ Մր . Փէթիպօն , վէ վարմըշ ետրինտէ (ճէմաաթըն արասընտա) օթուրմուշ : Տէր իքէն Մր . Պալալին իշէրի կիրմիշ , տօղրու ամպիօնա եիւրիւմիւշ , վէ Պատ . Ստեփանն

Stepan, *kalk* (get up). Pastor Stepan says that he laid his hand on his arm when he said this. Mr. Pettibone thinks he did not. Mr. Baldwin denies that he did. Pastor Stepan rose at once and commenced his prayer. Mr. Baldwin stood by his side until it was over and then quietly left the room with his wife. Three other persons from the congregation followed him. Mr. Pettibone remained in his seat through the service.

April 6. Messrs. Herrick, Schaufler and Baldwin went to the chapel with a locksmith and carpenter and took possession of the building. The locks on the doors were changed or repaired and the building closed up. One room in the second story was occupied by the school teacher and her family; the school room was below. The teacher was directed to dismiss the school for the day and to commence it the following day in the other part of the double house. She was also directed to move her own family and effects into a room in the same house. She objected to this, but it was insisted upon and she complied. There was a sick person in her room, but the missionaries were not present when she was removed. They did however assist in moving the furniture of the room. Pastor Stepan came to the building and protested against the action of the missionaries. It appears that an altercation took place between him and Mr. Schaufler, when the latter was closing up one of the doors, and Pastor Stepan says he left the building from a fear that he should be given over to a *zaptieh* for whom he thought the missionaries had sent. A *zaptieh* was sent for and stationed at the door. He took into custody for a short time Baron Antranig, but the missionaries declare that he did so without their knowledge or request. They did not follow the *zaptieh* to enter any complaint against him and the brother was at once set at liberty. They assert that the *zaptieh* was brought simply as a matter of precaution that there might be no disturbance of any kind. He did not enter the building.

ժամնա քալէ տէմիչ: Պատ. Ստեփան տէր քի պունու սէօյլէտիղի էմնատէ էլի իլէ տէ քէնտի գօլունու տիւրթտիւ: Մր. Փէթիպօն զանն էտէրքի տիւրթմէտի: Մր. Պալաովին՝ տօգունմատրմ տէր: Պատ. Ստեփան իսէ տէր հալ այագա գալգըպ տուայա պէտ էթմիչ: Մ. Պալաովին տախի եանը պաշընտա տուրուպ, տուա պիթտիղի կիպի ուսուլ իլէ Մատամասընը ալըպ սըշարը չըգմըչ կիթմիչ: Ճէմասթտան տախի իւչ նէֆէր քէսան արտըրա կիտի վէրմիչլէր: Մր. Փէթիպօն պաշտօնուն խիթամընա տէկին եերինտէ օթուրմուչ:

Ապրիլ 6 տա Մր. Հէրիք վէ Մր. Եօֆլըր վէ Մր. Պալաովին գալգըպ մատուա կիթմիչլէր, պիր չիլինկէր իլէ պիր տէ տիւրկէր պէրապէր ալարագ, վէ պինայը մուհաֆագա էթմիչլէր: Պարուլարըն քիլիտլէրինի տէ՝ յիշտիրմիչլէր եախօտ թամիր էթմիչլէր, վէ պինայը գափամըչար: Պինանըն օրթա գաթընտաքի պիր օտասընտա մէքթէպին հօճասը քէնտի ֆամիլեաը իլէ պէրապէր իսքեան էտէրլէր իմիչ: ալթ գաթտա տախի մէքթէպ օտասը վար իմիչ: Հօճայա էմր էթմիչլէր քի օլ կիւնիւ մէքթէպի տաղթսըն վէ ֆէրատասի կիւնիւ իչ էվին տիկէր տաիրէսինտէ ելինէ աչըվէրսին: Մէրգոււմէյէ պունու տախի թէնպիէն էթմիչլէր քի քէնտի ֆամիլեաընը վէ էշեասընը տաիրէի մէգքիւրուն պիր տիկէր օտասընա նազլ էթսին: Մէրգոււմէ մուխալիֆէթ կէօթէրմիչ իսէ տէ, անլէր իգտամ էթմիչլէր, օլ տախի գարըը տուրմամըչ: Մէրգոււմէնին օտասընտա պիր խասթա գասըն վար իմիչ, ֆագաթ Միսիօնարլար մէգքիւրէնին կէօթիւրիւլաիւլիւ զէման օրատա տէլիլէր իմիչ: Վաքին մէրգոււմէ հօճա հանըմա էշեասընը թաշարըը էմնատէ եարտրմ էթմիչլէր: Ըլ արալըգ Պատ. Ստեփան Մատուա կէլմիչ, վէ Միսիօնարլարըն էթտիլինէ գարըը սէօյլէմիչ: Ատօրիւնիւր քի պիր արալըգ, Մր. Եօֆլըր գափուլարտան պիրխինի գափար իքէն, միւմաիլէյն իքի Պատուէլիլէր պիր պիրլէրի իլէ պիր թագըմ ալըպ վէրմիչլէր, վէ Պատ. Ստեփան տէր քի քէնտիսինի թութմագ իչիւն Միսիօնարլար թարաֆընտան Չապթիլէյէ խապէր կէօնտէրիլմիչ օլտուգունու զանն էտէրէք գօրգուսունտան սալուչմուչ կիթմիչ ժողովարանտան: Պիր նէֆէր Չապթիլէյէ ճէլպ օլունուպ գափուտա նօգթա գօնուլմուչ: Մէրգոււմ Չապթիլէյէ պիր ազ վազըթ Անդրանիկ Աղայը ախզ ու կիրիֆթ էլլէմիչ, ֆագաթ Միսիօնարլար արզ ու պէյան էտէրլէր քի մէրգոււմուն պու մուամէլէսինտէն խապէրտար տէլիլ իտիլէր, վէ էօյլէ պիր շէյ էթմէսինի ապա մաթլուպ էթմէմիչլէր իտի: Միւմաիլէյնիւմ Միսիօնարլար Չապթիլէյնին արգասը սըրա կիտիպ մէրգոււմ պիրատէրէ գարըը պիր թէշէքքի իպրագ էթմէմիչ:

It was their intention thus to secure the control of the building and the occupancy of the pulpit when the house was opened for service on the Sabbath.

The afternoon of the same day Pastor Stepan and Gabriel the deacon, Hohaness Akhtarian and Baron Sukias took a locksmith, opened the doors of the building and reinstated the school and the teacher in their former rooms.

The missionaries, on hearing of this act, made complaint the same evening at the nearest Police Station, but the officers there declined to take any steps in the case until morning.

April 7. The missionaries went in the morning to the Bab-i-Zaptieh (central police court) and made complaint that their house at Vlanga had been forcibly entered and taken possession of. They requested that it might be at once restored to them. They were asked who had broken into their building and replied that they did not know. It was for the authorities to send and find who were in possession. It would be they who had violated their property. The mudir then inquired as to their title to this house. They replied that if the title was questioned they must refer the whole case to the American Minister, and begged him to take no action in the matter until be heard from the Embassy.

They then left and went to Pera stopping at the Book Store and having some conversation with Hagope Effendi and Ghazaros Effendi on their way who asked the missionaries to defer action for 24 hours, which they declined.

It appears that after their departure the authorities sent an officer to investi-

լէր, վէ տէր ազապ մէրդուժ պիրատէր դոյ- վէրիւմիշ, Միսիօնարլար խատաա էտէրլէր քի Ձապթիլիյէյի մահգա ինթիաթէն կէթիրթտիր- տիլէր, շէօյլէ քի հիշ պիր կէօնէ վէլվէլէ զու- հուր էթմէսին, Ձապթիլիյէ պինատան իշէրթ կիրիվէրմէմիշ:

Պու մինվալ իւզրէ Միսիօնարլարն նիյէթի մատուուու վէ քիւրսինին իսթիմալինի թահ- թը զապթլարընտա մուհաֆազա էթմէքտէն իպարէթ իմիշ, վէ ֆէրտասի պիրակի կիւնիւ պաշտօն վազթը եինէ աշըվէրմիշլէր:

Եէվմի մէզպուրտէ, եանի մատուուու զա- փատըզլարը կիւն, էօյլէնտէն սօնկրա Պատ. Ստեփան վէ Պր. Գաբրիէլ Սարկաւազ, Յով- հաննէս Ազթարեան վէ Պր. Սուքիաս պիր շիլինկէր ալմըշ կէթիրթտիլէր, էպնիլէնին զա- փուլարընը աշմըշլար, վէ մէքթէպի վէ խօ- ճայը էվիլէլէ մահալլէրինէ եէրլէշտիրմիշլէր:

Միսիօնարլար պու մուամէլէյի իշիթտիք- լէրինտէ հէման օլ ախշամըսը էն ետզըն պու- լունան Ձապթիլիյէ Մէրքէզինէ իշիթիքեա էթ- միշլէր, լաքին օրանըն Ձապթիթանը իշպու- քէյիլիլէթէ տաիր հիշ պիր թէտպիր էթմէյիպ իշի սապահա պրագմըշլար:

Ֆէրտասի սապահըսը, Ապրիլ 7, Միսիօնար- լար տօզրու Պապը Ձապթիլիյէ վարմըշլար վէ շիքեայէթլէրինի թագաթմ էթմիշլէր տէ- յէրէք քի լանկատա քեաին պիր պապ խա- նէմիլէ ճէպրէն կիրիւմիշ վէ զապթ օլուն- մուշ. վէ տէր ազապ եէտլէրինէ թէսլիմ օ- լունմասընը իսթիտա էթմիշլէր, քէնտիլէրինէ՝ քիլէ՞ր իմիշ շօլ գափունուզու ճէպրէն աշըպ խանէնիլէ կիրէնլէր տէյիւ՝ սիւալ օլունաուզ- սա՝ խապէրիմիլ կօզտուր՝ ճէվապընը վէրմիշ- լէր. շիւքիւմէթին իշի տիր ատամ կէօնտէրիպ քիմիլէրին զապթ էթմիշ օլտուզունու արա- յըպ պուլմազ. միւլթլէրիմիլի ճէպրէն զապթ էթմիշ օլանլար ինթիմալէն մէյտանտէ պու- լունաճազլար տըր, տէմիշլէր: Թէֆթիշ միւ- տիրի օլտէմ խանէնին թէսարրուֆունու միւ- պէյիլին թէմէսիւքլէրի եէպրէրինտէ վա՞ր մը տըր տէյիւ սիւալ էթտիքտէ, ճէվապ վէրմիշ- լէր քի, էկէր թէմէսիւք իպրագը հագզըն- տա շիւպէյէ վարըյօրլար խէ, լազըմ կէլիք քի իշի քեամիլէն Ամէրիգան սէֆիրինէ արզ ու պէյան էթսինլէր, վէ միւտիրի միւմաթ- լէյիլէրինտէն խապէր կէլէնէ գատար հիշ պիր մուամէլէյէ թէշէպպիւս էթմէսինլէր:

Օլտէմ օնտան գալըզպ Պէկօզլունա կիթ- մէքտէ իքէն էսնաթի բահտէ քիւթիւպխանէյէ ուղրամըշլար վէ օրատա Յակոբ էֆէնտի վէ Ղազարոս էֆէնտի իլէ պիր միւտտէթ գօնուշ- տուգտա, միւմաթլէյիմ էֆէնտիլէր Միսիօ- նարլարտան ՉԱ սապթ մուամէլաթը թէէլսիր էթմէլէրինի իսթիտա էթմիշլէր իսէտէ, օնլար տինկլէմէմիշլէր:

Աէօրիւնիւր քի միւմաթլէյի Միսիօնարլար Ձապթիլիյէտէն չըզտըզտան սօնկրա շիւքիւմէթ

gate the matter. He found Pastor Stepan at the chapel and ordered him to go to the Bab-i-Zaptieh. It is stated that he came to the house and said: "A Mr. Herrick's house in this quarter has been entered by burglars. Is this it?" He also found that this was not a common dwelling house but a chapel, and on reporting this, the Pasha also summoned Hagope Effendi.

When the missionaries returned from Pera with Mr. Brown, dragoman of the Embassy, they found Hagope Effendi and other brethren already at the court.

There was a partial investigation of the case and then it was agreed between the Pasha, Mr. Brown and Hagope Effendi that for one week all legal proceeding should be stayed, in hope of some amicable arrangement. The chapel was in Hagope Effendi's hands and on Sunday he sent Pastor Thomas of Diarbekir to preach there.

Several conferences took place between the parties but no agreement was come to during this week. The friends of Pastor Stepan decided to call an *ex parte* council to consider the case and did so.

Mr. Minasian, through Dr. Long, made some propositions for a settlement to the missionaries April 15, and on the strength of these they postponed further legal action until April 19, when it was found that these propositions had been withdrawn by Mr. Minasian, although they had been accepted by the missionaries. It appears that Mr. Minasian did not communicate these propositions to the native brethren but withdrew them himself and substituted others.

April 16. The Council called by the friends of Pastor Stepan met at Vlanga. With the official acts of this Council this Commission has nothing to do except to state the historical facts in re-

պիր Թէֆթիչ Չապիթի օլ մահալէ կէօնտէրիպ քէյֆիթիին թահգիղինէ միււզաշէրէթ էյլէմիչ: Թէֆթիչի մէրգոււմ Պատ. Ստեփանը պուլմուշ Մատուռտա, վէ քէնտիսինէ թէրֆիղէն Պապը Չապիթիչէյէ կիթմէսինի էմր էյլէմիչ: Տէրէր քի Թէֆթիչի մէրգոււմ խանէյէ կիրտիքտէ շէօյլէ սէօյլէմիչ. «Պու մահալէտէ պիր Մր. շէրիք էյլի վար իմիչ, խըրըրըր իշէրի կիրմիչլէր. պո՛ւ մու տուր օ էվ», Տէր իքէն Թէֆթիչի մէրգոււմ պազմըչ քի օլ էպնիյէ պիր ասի սէքէնէյէ պէնկղէր եէրի օլմայըպ, իլլա իպատէթխանէ տիր. վէ պու հալի Փաշայա պէյան էթտիքտէ, միւշարիլէյն տախի Յակոբ էֆէնտիյի ճէլպ էթմէսի լազըմ կէլմիչ:

Միսիօնարլար Պէկ օղլուտան Սէֆարէթ թէրճիւմանը Մր. Պրատուն իլէ պէրապէր Պապը Չապիթիչէյէ ավտէթլէրինտէ, Յակոբ էֆէնտիյի վէ սաիր պիրատէրլէրի օրատա հազըր պուլմուշլար:

Քէյֆիթիթի պիր մըրտար թէճէսսիւս էթտիքտէն սօնկրա, Փաշա հազըթթլէրի վէ Մր. Պրատուն վէ Յակոբ էֆէնտի, մուարազանըն պիր միււլիհանէ թարզ իլէ թէլպիյէ օլոււմ մասընըն միււլքիսաթընը մէմուլ էտէրէք, մապէյնլէրինտէ գարար վէրմիչլէր քի թէմամ պիր հաֆթա հէր նէվի թէտապիրի գանուսիյէնին իճրասը մէքս օլոււսոււն: Մատուռ Յակոբ էֆէնտի եէտիստէ գալմըչ, վէ պիրակի կիւնիւ Տիարպէքիր Երէցի Պատ. Թովմասը օրայա կէօնտէրմիչ վազ վէրմէք իշլոււն:

Պու հաֆթա գարֆընտա թարաֆէյնին մէյանէլէրինտէ տէֆաթլէ իսթիչարէլէր վուզու պուլմուշ, ֆազաթ պիր նէթիճէյէ վասլ օլամամըչլար: Պատ. Ստեփանըն թարաֆտարլարը պիր իւմոււմ մէճլիս տալթէթ էթմէյէ գարար վէրմիչլէր, իշպու մէտէլէյի թէճէսսիւս էթմէք իշլոււն, վէ իճրասընա թէշէպպիւս էթմիչլէր:

Մր. Ս. Մինասեան Տօք. Լօնկուն վասըթասը իլէ վէ թարաֆէյնի սուլճ էթմէք էֆքեարը իլէ Միսիօնարլարա պազը թէքլիֆլէր թազտիմ էյլէմիչ Ապրիլ 15 տէ, վէ իշպու թէքլիֆաթըն գուվլէթի իլէ մուամէլաթը գանուսիյէ Ապրիլ 19ա տէկին թէէլսիր օլոււմուշ. Միսիօնարլար թէքլիֆաթը մէգքիւրէյի գապուլ էթմիչլէր իսէտէ, պատէհու կէօրմիւշլէր քի Մր. Մինասեան անլէրի կէրի ալմըչ: Վէօրիւնիւր քի Մր. Մինասեան թէքլիֆաթը մէգքիւրէյի եէրլի գարնտաշէրէ թազտիմ էթմէմիչ, վէ պատէհու անլէրի կէրի ալարազ տիկէր կէօնէ թէքլիֆլէր էյլէմիչ:

Ապրիլ 16տա Պ. Ստեփանըն համիլէրինին տալթէթ էթախի մէճլիս Լանկա Մատուռուտա թէճէմիււ էթմիչլէր: Մէճլիսի մէգքիւրոււն մուամէլաթը բէսմիյէսի իլէ իշպու Քօմէսիօնոււմուզոււն ասլա պիր իշի օլմայըպ, անճազ

lation to it. We do not pass any judgment upon any one of them.

The Council was composed of Pera, Nicomedia, Rodosto & Adabazar Churches, Pastor Avedis of Marash, Pastor Thomas of Diarbekir and Dr. Van Lennep of Smyrna, formerly a missionary of the Board.

Its session occupied 3 days. It decided that Stepan was properly chosen temporary pastor of Vlanga Church, issued a general circular in reference to the difficulties there and sent a letter to the American Board in Boston condemning the action of the missionaries and bringing various charges against them. These documents have been published in a pamphlet by Pastor Simon.

At the close of the first day's session of the Council they sent an invitation to the missionaries to attend. Mr. Herrick replied on behalf of the missionaries that as the meeting was held in Vlanga chapel, which had been violently seized and was now held by the persons who had called the Council, the missionaries could not appear there without recognizing the legality of this act, also that before the council convened the missionaries had accepted a plan of settlement proposed by Mr. Minasian. But if the council would sit elsewhere and await the final decision of Mr. Minasian's plan they would be very glad to attend its meeting and state their case.

The Council replied that as the missionaries did not consent to come and state their case, they deemed it proper to proceed without them.

They did so and the missionaries were not heard in the Council.

April 24. Mr. Minasian, dropping the

պիղծ արտ օլան շէյ ծնա տաիր օլան հիքեա-
յաթը իշպու պէյաննամէմիդտէ տէրճ էթմէք
տիր: Պիղ մուամէլաթը մէղքիւրէ հաղղընտա
հիշ պիր կէծնէ պէյանը բէյ էթմէյիղ:

Մէճլիսի թէրքիպ էտէնէր զիրտէ մուհար-
բէր Քիլիսէլէր վէ զաթլէր տիր. Էանի, Պէկ-
օղլու. Իզմիտ Ատապազար վէ Քէքիրտաղ քի-
լիսէլէրի իլէ Մարաշ Երէցի Պատ. Աւետիս,
Տիարպէթիւր Երէցի Պատ. Թովմաս վէ Իզմիր
Քարոզիչի Պատ. Վանլէնէփ սապըզ Պորտ
Գուժբանհասը Միսիօնարը:

Միւմսիլէյհիւմ իւշ կիւն մէճլիսէ տէվամ
էթմիշլէր, վէ մուամէլաթլարը շունլար օլ-
մուշ տուր: Սիճիլ էթմիշլէր քի Պատ. Ստե-
փանըն Վանկա Քիլիսէլիսնէ մուվազգաթ Ե-
րէց ինթիլիսապ օլունմասը հէր վէճն իլէ նի-
զամա մուվաֆըղ տըր. օրատա վուգու պուլ-
մուշ օլան միւշքիւլաթա տաիր պիր իւմումի
մէքթուպ նէշը էյլէմիշլէր, վէ պիր զըթա
մէքթուպ Պոսթօնտա միւքիմ Ամէրիզան Պորտ
Գուժբանհասը միւտիրլէրինէ իրսալ էտիպ,
Միսիօնարլարըն մուամէլաթընը պա թահրի-
րաթ թագպիհ էյլէմիշլէր, վէ անլէրին ալէյ-
հինտէ խայլիճէ թէշէքքիյաթ արզ ու պէյան
էթմիշլէր: Թահրիրաթը մէղքիւրուն քեաֆ-
ֆէսինի Պատ. Սիմոն պիր ըիսալէ իլէ նէշը
էյլէմիշ տիր:

Մէճլիսի մէղքիւր պիրինճի կիւնտէքի թէ-
ճէմիւլաթընըն խիթամընտա Միսիօնարլարը
պիր զթա տավէթնամէ իլէ Ֆէրտասի կիւնիւ
ազաը միւսէմիւմ օլան մէճլիսէ տավէթ էթ-
միշ: Մր. շէրիք Միսիօնարլար թարաֆըն-
տան շու վէճն իլէ ճէվապ վէրմիշ. Մատամ
քի մէճլիս Վանկա Թողովարանընտա թէճէմ-
միւ էթմէքտէ տիր, վէ էպնիյէի մէղքիւրէ
ճէպրի զապթ օլունմուշ վէ էլ ան իշպու Մէճ-
լիսի տավէթ էտէն զաթլարըն Ետինտէ տիր,
Միսիօնարլարըն զալըրպ օլ մահալէ կէլմէսի
մահա մուամէլէյի մէղքիւրու թաստիզ էթ-
մէք օլաճազ տըր. վէ պունտան զաթի նա-
զար, Մէճլիսի մէղքիւր թէճէմիւ էթմէղտէն
էվվէլճէ Միսիօնարլար Մր. Ս. Մինասեան թա-
րաֆընտան պիր զարարլաշմազ թէրթիպի գա-
պուլ էթմիշլէր տիր: Վաքին էկէր Մէճլիս
տիկէր պիր մահէլտէ թէճէմիւ էտէր իսէ, վէ
Մր. Մինասեանըն թէքլիֆլէրինէ պիր սօն
զարար վէրիլինճէյէտէք պէքլէր իսէ, աղիմ
խօշնուտիլէթլէ հուղուրու մէճլիսէ կէլիլլէր
վէ պէյանը հալ ու քէյֆիլլէթէ թէշէպպիւս է-
տէրլէր:

Մէճլիս պունա ճէվապ վէրմիշ քի, մատամ
քի Միսիօնարլար բազի օլմայօրլար կէլիպ ի-
ֆատէի հալ էթմէյէ, պիղ տախի օնլարսըղ ի-
շիմիղէ պազմայը շայան վէ միւնասիպ կէօ-
րիւրիւզ:

Պէօյլէ տէ էթմիշլէր, վէ Միսիօնարլարըն
իֆատէսի իշպու մէճլիստէ տէր մէյան օլու-
նամամըշ:

Ապրիլ 24 տէ, Մր. Մինասեան Ապրիլ 13 տէ

propositions made by him April 15, made other propositions somewhat different in substance. His propositions of April 15. are given in the circular of the missionaries and those of April 24. in the pamphlet of Pastor Simon.

April 26. Mr. Schaufler in behalf of the missionaries wrote a note to Mr. Minasian declining to take these proposals into consideration.

The case brought before the Sublime Porte was taken up again on April 19. the day of the adjournment of the Council and proceeded until a commission was appointed under the presidency of Munif Effendi to examine and decide the case.

In accordance with the decision of the commission the chapel buildings were ordered to be restored to the missionaries as the rightful owners of the property May 29.

The missionaries proposed to take the chapel at once and to give some time for the vacating of the dwelling-house. This was opposed at the Porte by the native brethren, who demanded time to find another place of worship.

The authorities after considerable delay finally ordered the immediate delivery of the whole premises to the American Minister. The native brethren then offered to give up the chapel at once but asked for the family occupying the house, a delay of eight days that they might find another residence. It was proposed by Mr. Brown to accord this delay, but it was refused by the missionaries, as they believed for good reasons, and the whole property came into their hands June 17.

It was opened for service on the following Sabbath, but that part of the Church and Congregation favorable to Pastor Stepan met for worship in another place and this division still continues.

սոսնմուչ օլտուղու թէքլիֆլէրի կէրի ալըպ, օնլարըն եւրինէ էսասէն պիր միդտար ֆարգ-լընա տիկէր թէքլիֆաթ Միսիօնարլարա արզ էլէմիչ, Ապրիլ 15 թէքլիֆլէրի Միսիօնարլարըն իւմուժ մէքթուպունտա, վէ Ապրիլ 24ին-քիլէր տախի Պատ. Սիմոնուն ըրսալէսինտէ միւնտէրիճ տիրլէր:

Ապրիլ 26 տէ Մ. Շօֆլըր Միսիօնարլար թա-րաֆընտան Սր. Մինասեանա պիր թէքքէրէ կէօնտէրիպ, արզ էթմիչ օլտուղու թէքլիֆլէր հազընտա միւզաքէրաթէ կիրիչմէյէ բազի օլմատըզլարընը պէյան գըլմըչ:

Պապը Ալիյէ արզ օլունան տալա երնէ Ապ-րիլ 19 տա, եանի Մէճլիսին խիթամը կիւնիւ, էլէ ալընմըչ վէ իլէրու սիւրիւլէրէք էնճամ Ձապթիյէ Միւսթէչարը Միւնիֆ էֆէնտի հազ-րէթլէրի թանթը ըրյասէթինտէ օլարապ պիր Քօմէսիօն թէչքիլ օլունմուչ տալայի բույէթ վէ հիւքմ էթմէյէ:

Մայիս 29 տա, Քօմէսիօնուն գարարը միւ-ճիպինճէ Մատուռուն Միսիօնարլարա, թա-սարբուֆունա հազլարը օլան զաթլարա թէս-լիմի էմր օլունմուչ:

Միսիօնարլար իսթէմիչլէր քի ադապինճէ ժողովարան էլէրինէ թէսլիմ օլունսուն, վէ քէնտիլէրի պիր միւտտէթ մէօնլէթ վէրսինլէր իչ էլին տէրունինտէ պուլունանլարա, խա-նէյի պօշաթմադ իչիւն, եւրլի գարընտաչլար Պապը Ալիտէ պունա մուխալիֆէթ էթմիչ-լէր, վէ տիկէր պիր իպատէթխանէ թէտարիք էտինճէյէ գատար մէօնլէթ իսթէմիչլէր:

Հիւքիւմէթ պիր չօգ թէէխիրաթտան սօնկ-րա էնճամ տէրնալ քեաֆֆէյի էպնիյէնին Ա-մլէրիգան Սէֆիրինէ թէսլիմինի էմր էթ-միչլէր: Օլտէմ եւրլի գարընտաչլար տէր ա-գապ Մատուռու թէսլիմ էթմէյէ բազի օլ-մուչլար, լաքին իչ էլտէ օթուրան ֆամիլեա իչիւն պաշգա պիր էլ թէտարիք էտէնէ գա-տար սէքիզ կիւն մէօնլէթ իսթէմիչլէր: Սր. Պրատուն, Սէֆարէթ թէրճիւմանը, մէզքիւր մէօնլէթի վէրմէլէրինի Միսիօնարլարա իպրամ էթմիչ, ֆազաթ միւմայիլէյիւմ քէնտի միւլա-ազաթլարընճա պազը էյի սէպէպլէրէ մէպնի մաթլուպ օլունան մէօնլէթի վէրմէքտէն իմ-թինա էլէմիչլէր. վէ Յունիս Ա7տէ քեաֆֆէյի էպնիյէյի էլէրինէ կէչիւրմիչլէր:

Ճէրտասի պիրակի կիւնիւ Մատուռու պաշ-տօն իչիւն աչմըչլար. ֆազաթ կէրէք Քիլի-սէնին վէ կէրէք ճէմաաթըն Պատ. Ստեփանա թապի օլան գթատը սաիր պիր մահալտէ թէ-ճէմմիւ էտիպ օրատա պաշտօն իճրա օլուն-մուչ. վէ պու միւֆարըգէթ էլ ան տէվամ էթմէքտէ տիր:

OPINION OF THE COMMISSION.

In passing judgment upon some of the facts narrated above we do not wish to be understood as impugning the motives of any of the actors, who appear to have done what, at the time, appeared to them right and best, nor do we forget that it requires much less wisdom to pass judgment upon accomplished facts than to decide in the midst of excitement and with a partial knowledge of the circumstances what ought to be done.

We wish also to express our thanks to the God of all grace for the calmness and brotherly courtesy with which the statements on both sides have been made on topics so calculated to stir the feelings, and we hope that the same mutual forbearance may henceforth distinguish all the members of the native and foreign Protestant Community of Constantinople.

The Commission has UNANIMOUSLY adopted the following expressions of opinion:

I.

It is our opinion that, while it was the right and duty of the missionaries to use their moral influence with the Vlanga Church to persuade them not to employ any man whom they considered unfit for the place, yet their refusal Dec. 25. to aid the church to support Pastor Stepan was an inexpedient step which naturally led to the complications which followed.

II.

It is our opinion that in forcibly opening the locks and taking possession of the buildings at Vlanga, the native brethren were guilty of a clear and unjustifiable trespass, and that by attempting to enforce by violence the moral claim which their Christian profession and their long connection with the mission gave them to the use of the building, they actually, though unconsciously, destroyed that claim, as moral rights can only be secured by moral influence.

III.

It is our opinion that, while the missionaries were bound to strive to secure the property of the Board, yet their action in carrying the case of the Vlanga Church before the Turkish authorities, April sixth and seventh, without giving those who had committed the trespass any time for deliberation or any notice of their intention of carrying it before the Porte, was hasty and opposed to the spirit of the Apostolic injunction in I Cor. 6th chap. and their final action in ejecting the family from the house adjoining the chapel was pressed with unnecessary severity.

IV.

It is our opinion that the act of Pastor Simon in publishing to the world as facts the charges made against the missionaries by the *ex-parte* Council held April 16, 17 and 19. in their letter to the Prudential Committee in Boston, after these charges had been denied by the missionaries, was an offence a-

Ք Օ Մ Է Ս Ի Օ Ն Ո Ի Ն Բ Է Յ Ի

Պայտակ հիշեցէջ օլունան պազը մատակէր հագ- գընտա բէյիսիդի պէյան էթմարիսիդակ արզու էտերիդ քի թարաֆէյնան պիտիսին նիլէթի հագգընտա սուի գանն էթմէք էֆքերարնասյըզ զանն օլունանարն, զիբա կէօրիւնիւշտէ հէր քէս օլ արալըզ քէնտիսինէ հանկը- սը սողրու վէ էյի կէօրիւնիւշտէ իտ ծու իծրա էթմիշ տիր, վէ շունու տախի խաթըրտան շըգարմայըզ քի օլ- մուշ պիթմիշ վուգուտէթ հագգընտա բէյ պէյան էթ- մէք վէք գօլըյ պիր շէյ տիր, ամմա ճօշկունլուգ վէ թահրիգաթ արարնտա, վէ անվալը քէնտիսինէթ հագ- գընտա գուտուր մալիւմաթլէ, նէ կափանաղընը պիլմէք վէք կիւճ շէյ տիր:

Պունտան մա'տա, Բահման էլ Բահմա՛ ճէնայ Ալ- լահա շիւքըր էտերիդ, օլ տէրէճէ գրգըշարըրըր մէվատտ հագգընտա թարաֆէյնին քէնտի իթատէլէրին պէյան գրլորզլարըր էանտէ իւզըրէրինտէ միւշահէտէ օլունան սիւքիւնէթ վէ պիրատէրանէ նէզարէթ իլիւն, վէ պու- տան պէյլէ օլ սապը ու թէհամիլլու բուհունուն Տէր Ասատէթտէ միւքիմ էերլի վէ էճնէպի Փրօթէթմանիթ Էհայիսին իւզըրինտէ պազի գալմասըր մէմուլ էտերիդ: Քոտէսիտու մուզ բէյէ -- է-- է իլէ զիբուէ պէյան գը- լընան գարարլարա նէթիճէ վէրսիշ տիր:

Ա.

Գըլաս էտերիդ քի, Միսիոնարլարն՝ քէնտի էֆ- քերարըրննա օլ մահալ իլիւն միւնասիպ սայմասրգլարը պիր զաթըր գուլանմամաղա գանարմագ իլիւն Անկա Քիլիսէսի ճէմա'թըրնն իւզըրինէ մանէվի սուրէթլէ իւ- թիմալի նուֆուզ էթմէյէ հագգլարըր օլուպ ֆարիդէի զիմէթլէրի իտի իտէ տէ, լաքին Գեկ. 25 տէ՛ Պասա. Ատեփանն կէշիմէսի զիմնտա քիլիսէյէ մուտլէնէթ էթմէքտէն իթիմա'էյլէմէլէրի սողրու թէտպիրէ մուզըյը պիր մուսալէլ օլարագ, միւթէա'գիպէն գուհուրա կէլէն գարըրըզլարա պիթ թապի տէլալէթ էթմիշ տիր:

Բ.

Գըլաս էտերիդ քի, էերլի գարընտալարն Անկա մատուռունա՛ ճէպրէն գափրլարըրն ալըպ տա՛ գապթ էտիշլէրի ալըգտան ալըզա վէ էօլը գալարըմաղ կօլտա հագլարըր թէհամալուզ էթմէք իտի, զիբա քէնտիֆրիտու նէպան գուանանըլարըր վէ միւտտէթի քէսիրէտէն պէ- բու Միսիոն իլէ վազըր օլան միւլհագաթլարըր սայէսինտէ էտիմիշ օլտուղլարըր հագգըր մանէվիլէրինի թութուպ տա ինպար իլէ մատուռու իսթիմալ էթմէք նիլէթինէ գուլան- մալարըր իլէ, վազաս իսպրէրէրի օլմայարագ, Գագաթ սահիհէն հագլարըրըր զայպ էթմիշլէր տիր, շիւն հու- գուգու մանէվի գուվվէի մանէվի իլէ մուհաֆալա օ- լունուր:

Գ.

Գըլաս էտերիդ քի, Պօրտուն միլլէրինի մուհա- ֆաղա էթմէյէ շապալամագ Միսիոնարլարն ֆարիդէի զիմէթլէրի իտի իտէ տէ, լաքին Ապրիլ 6 վէ 7 տէ Անկա քիլիսէսի տալասըր, օլ հագլարըր թէ- ճալուզ էթմիշ օլանլարա միւլահաղա իլիւն վա- գըթ վէրմէյէրէք կաթաս հիւքիւմէթ միւրամասաթ է- տէճէքլէրինի էվվէլէլէ իրպար էթմէյէրէք, տէրագապ Պապը Ալիյէ գալարըրագ Օսմանըր հուգուրունտա էհ- գազը հագգ օլմալարըր, գրգընլըզ հայի իլէ վազըր օլուպ Ա կըր. 9 պապընտա մէրգուլ Ասաքիլան նասի- հաթըն բուհունա մուզըյիր պիր մուսալէլ իտի, վէ սոն տէլլէրի օլարագ Մատուռա միւթթալըր իշ էվ թա- պիր օլունան իսնէտէ սաքին օլան ֆամիլէսըր տըշարըր աթմալարըր լուգուսուզ սէրթլիք կէօսթէրի պիր մուս- մէլէ օլմուշ տուր:

Դ.

Գըլաս էտերիդ քի, Պաս. Սիմնուն, Ապրիլ 16, 17, վէ 19 տա թէճէմիլի էթմիշ օլան Քիլիսէ Մէճիլիս- նին Պօսթօնտա միւքիմ Պօրտ Կուսմանեսար Միւտիւ- լէրինէ իթիտաֆէն թահրի իթտիլէրի մէթթուպտա միւնտէրիճ օլարագ Միսիոնարլար գարու իպրագ էթ- տիլէրի շէքվալարըր, միւմսիլէյ Միսիոնարլար անլէրի

gainst justice and Christian courtesy, and we find that he has failed to prove before this Commission the specific charges mentioned in the complaint of Messrs. Herrick, Schauffier and Baldwin. The facts and circumstances which gave rise to these charges and how far they justified them will be seen from the accompanying historical statement.

RECOMMENDATIONS.

I.

In view of the present state of the Vlanga Church, we recommend to all the members of that Church to unite in calling a Council, of Churches not represented in the late *ex-parte* Council, to consider the difficulties in the Church and to decide what shall be done.

II.

We also take the liberty, most respectfully, to recommend to the American Board to send to Turkey a special deputation to visit the Churches, confer personally with the brethren, examine the present state of the work and fix upon the principles upon which the missionaries and the churches are to labor together in the present advanced state of the work in this Empire.

Should such a deputation be sent from America it would appear to us desirable that due notice of it be given to the churches that they might be prepared individually or collectively to confer with it.

III.

We recommend that a few copies of this Report with a translation into Turkish be printed under the superintendence of Messrs. Boyajian and Washburn for private circulation.

IV.

Several new complaints have been presented to the Commission since the close of our public hearing. As it is impossible for us, on account of the indisposition of some of our members and pressing private business, to have any more sessions, we suggest that the persons who presented them either call another commission or refer them to two of the members of the present, the Chairman and Mr. Boyajian, who will hear them privately and if possible bring about an understanding between the parties.

CONSTANTINOPLE, Sept. 4. 1869.

(Signed) ALBERT L. LONG (Chairman)

GEORGE WASHBURN Sec.
SEROPE DIONIAN
B. SCHNEIDER
A. H. BOYAJIAN
ALEXANDER THOMSON
ALEXANDER PESHTEMALJIAN.

Ինքեար էթտիղի հայտէ, վուզու պուլմուշ մուամէլաթ կիպի սնլէրի պէտէ նէշր ու իլան էթմէսի, հաղգանի- յէթէ վէ նէղաթէթի իրիսթիանիլէյէ մուղայիր պիր գա- պահատ իտի, վէ միւշահտէ էթտիթ քի Միւմարիլէյէ Մր. Հէրրիք վէ Ծօֆրըր վէ Պալտովին Պատուելիլէր թարա- ֆընտան թահրիր օլունան շէքվանամտէ մէզքիւր գատիթ շէքվարըր իլպու Քոմէսիօնու մուզու հուզուրու նտա իւ- պաթ էտէմէտի: Մէզքիւր շէքվարա սէպէպիլէթ վէ- րէն. վէ օնլարըն նէրէյէ գատար սահիճ օլունու պէյան էտէն վուզուսթլար վէ հայլէր իլպու Պէյան- նամտէր թիվայէթ օլունան Տիքիայթաթա աշխեար կէօ- րիւնիւր:

Թ Ա Վ Ս Ի Յ Է Լ Է Ր

Ա

Լանկա ֆիլիստինի շիմօթի հայնէ նազարէն, ֆի- լիստի մէզքիւրուն քեաֆթէի աղայարընա շունու թալ- սիլէ էտէրիզ քի, Տիւմլէսի պիրլէյիպ, պունտան աղ- տէմ թէ՛մէմիս էթմիշ օլան ֆիլիստէ Մէճիսիստէ մու- րաթիտա վէքիլէրի պուլունայան ֆիլիստէրի պիր ու- մամ էլիեղեցական Մէճիստէ տալէթ էթմիլէր, ֆիլիստէ- նին տէրունիտէ վագըր միւշքիւլաթլարըր թէհարրի էթ- մէյէ վէ նէ կափաճաղարընա պիր գարար վէրմէյէ:

Բ

Ամերիգան Պօրտ Գումրանեարնա տաթի քէմայ իճ- թիրամ իլէ միւթէճարըր օլարուզ թալսիլէ էթմէյէ քի, Թուրքիայ մաթուսի վէքիլէր կէօնտրիւ- լէր, քիլիստէրէ զիյարէթ էթմէյէ, քէնտիլէրի պիլ- շախ գարնաաշլար իլէ պէրապէր իսթիշարէ էթմէյէ, իլին շիմօթի աշվայնի քէշֆ էթմէյէ, վէ ֆրօթէս- թանթլըրըր պու միլքտէ պու տրէ՛մէ թէգատաթիւմ էթ- միշ Տիլէթիստէ Միսիօնարըրն վէ ֆիլիստէրիս պիր- լիքտէ շալըշմալարընա էլզէմ օլան մէպտէրի թէէսիս էթմէյէ:

Էկէր պու միւվայ իւզրէ Գումրանեա թարաֆընտան պուրայա վէքիլէր կէօնտրիլիլ իտէ, պիլէ միւնտաթ պէօրիւնիւր քի էվէլէ՛մէ ֆիլիստէրէ իլան օլունտան, շէջլէ քի օնլար տաթի կէրէք այրը այրը վէ կէրէք Տիւմլէթէն միւմարիլէյէմ իլէ պէրապէր իսթիշարէ էթ- մէյէ թէտարիլի պուլունտանլար:

Գ

Թալսիլէ էտէրիզ քի, իլպու Պէյաննամէնին պիր գաշ նիւսթէրի, Թիւրքէ թէրճիւմէսի իլէ պէրապէր, Մր. Յ. Պոյաճեան վէ Մր. Ճ. Վ օշպըրն նազարէթի իլէ թապ օլունտան իսթիմայի զաթիլէմիլ իլին:

Դ

Ալէնի մէճիլէրիսիլիս իթիմաթնտան պէրու իսլիլ- ճէ եէնի թէշէքքիլէր ֆոմիսիօնու մուզա արղ օլունտու: Քոմէսիօնու մուզու իտէ պագը աղայարընն նամիզաճլըր հատպի իլէ, վէ հէր պիրէրին միւճէրրէտ ֆարիլէի զիւմ մէթլէրի օլան մէշգուլիլէթլէրին թէրք էտէմէզ օլունու- լարըր իլին, մէճիլէրիսիլիլէրի տէվամ էթմէք միւմիւն- սիլ օլունուտան, մէզքիւր շիքիլէրիլէրի արղ էտէն զաթլարա իթիմար էտէրիզ քի, ես պիր սիկէր Գոմէսիօն տալէթ էթմիլէր, վէ կաթա պու ֆոմէսիօնու մուզուն իրի նէֆէր աղայարընա, եանի իէյիսի օլան Տօք. Լ օնկա վէ Մր. Պոյաճեանա հէվայէ էթմիլէր, վէ միւմարիլէյ- չիմ մահրէմանն օնլարըն իֆատաթըրն րիսիլէյիպ միւմ- քին օլար իտէ թարաֆէյն մէյանընտա սուլճ ու սալաճ ֆէյտա էթմէյէ ճէ՛թ էտէճէրլէր սիլ:

USLUQOI. Սեպ. 4. 1869:

(Իմզալար) Ալպէրդ Լ. Լ օնկ (րէյիս)
Ճօրճ Վ օշպըրն (քեաթիպ)
Սէրոպէ Տիօնեան
Պէնիամին Շ նայարը
Ա. Յակոբ Պոյաճեան
Ալէքզանարըր Թ հօմըրն
Աշխեանգըր ֆէշաթիմալճեան

